

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bosek

w sprawie z protestu Komitetu Wyborczego [...] przeciwko ważności wyborów do Parlamentu Europejskiego zarządzonych na dzień 9 czerwca 2024 r. w okręgach nr [...] i [...]1, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 9 lipca 2024 r.,

na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. *per analogiam* zawiesza postępowanie w sprawie z uwagi na konieczność przeprowadzenia zmian legislacyjnych usuwających wady procesowe określone w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Wielka Izba) z 21 grudnia 2023 r., C-718/21 oraz w wyroku pilotażowym Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 23 listopada 2023 r. Wałęsa przeciwko Polsce (skarga nr 50849/21) w terminie tam zakreślonym.

UZASADNIENIE

Pismem z 9 czerwca 2024 r. Komitet Wyborczy [...] wniósł protest wyborczy przeciwko ważności wyborów do Parlamentu Europejskiego przeprowadzonych w

dniu 9 czerwca 2024 r. w okręgach nr [...] i [...]1 obejmujących [...] oraz województwa [...] i [...]1.

Zdaniem skarżącego, obowiązek – określony w Kodeksie wyborczym – polegający na zebraniu 1000 podpisów popierających utworzenie komitetu wyborczego wyborców, bez określenia w kalendarzu wyborczym dodatkowego czasu na jego realizację stanowi okoliczność, która może mieć znaczenie dla ważności wyborów.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej wniósł o pozostawienie protestu bez dalszego biegu.

Prokurator Generalny wyraził pogląd, że wniesiony protest należy pozostawić bez dalszego biegu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawowe zasady i prawo obywateli Unii Europejskiej do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego (dalej w skrócie: „PE”) zostały określone w prawie pierwotnym Unii Europejskiej. Artykuł 14 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, nr 90, poz. 864/30 ze zm., dalej w skrócie: „TUE”) ustanawia zasadę powszechności, bezpośredniości, wolności i tajności wyborów do Parlamentu Europejskiego. Artykuł 20 ust. 2 lit. B Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (tekst skonsolidowany Dz.Urz. UE 2016 C 202, s. 1, dalej: „TFUE”) przyznaje natomiast obywatelom Unii Europejskiej prawo do głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego. Artykuł 22 ust. 2 TFUE precyzuje, że prawo to jest wykonywane na warunkach określonych dyrektywą ustanawiającą, zgodnie z art. 223 ust. 1 TFUE, przepisy niezbędne do umożliwienia wybrania członków Parlamentu Europejskiego w powszechnych wyborach bezpośrednich zgodnie z jednolitą procedurą lub zgodnie z zasadami wspólnymi we wszystkich państwach członkowskich UE. Dyrektywa Rady 93/109/WE z dnia 6 grudnia 1993 r. ustanawia szczegółowe warunki wykonywania prawa głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego (Dz.U.UE.L.1993, Nr 329, poz. 34).

Implementację prawa Unii zapewnia w Rzeczypospolitej Polskiej ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (tekst jedn.: Dz.U. 2023 r., poz. 2408 ze zm.; dalej: „k.wyb.”). Z art. 336 k.wyb. wynika, że do protestów wyborczych i postępowania w sprawie stwierdzenia ważności wyborów do Parlamentu Europejskiego stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące wyborów do Sejmu i Senatu RP.

Odnosząc powyższe do niniejszej sprawy, Sąd Najwyższy stwierdza, że w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2020 r., I NOZP 3/19, mającej moc zasady prawnej, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że podstawą funkcjonowania Unii Europejskiej jest wzajemne zaufanie państw członkowskich. Z tego względu, zgodnie z zasadą lojalnej współpracy wyrażoną w art. 4 ust. 3 akapit pierwszy TUE – Państwa Członkowskie zapewniają na swym terytorium stosowanie i poszanowanie prawa Unii oraz podejmują w tym celu środki służące zapewnieniu wykonania zobowiązań wynikających z traktatów lub aktów instytucji Unii. Realizacji celów Unii służyć ma system sądowiczy, na który składa się Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz sądy państw członkowskich. Zapewnienie jednolitego stosowania prawa Unii na całym jej obszarze wymaga współpracy Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz sądów państw członkowskich. Jej ramy wyznacza procedura odesłania prejudycjalnego przewidziana w art. 267 TFUE, która wymaga dialogu między Trybunałem a sądami Państw Członkowskich. Trybunał Sprawiedliwości zobowiązany jest przy tym do zapewnienia jednolitej wykładni prawa Unii, zapewnienia jego spójności, skuteczności i autonomii. Sądy państw członkowskich, w szczególności sądy ostatniej instancji zobowiązane są natomiast do stosowania prawa Unii i zapewniania ochrony uprawnień jednostek.

W wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Wielka Izba) z dnia 6 marca 2018 r., C-284/16 podkreślono, że zgodnie z art. 19 TUE, do sądów krajowych i Trybunału należy zapewnienie pełnego stosowania prawa Unii we wszystkich państwach członkowskich, jak również ochrony sądowej praw, jakie podmioty prawa wywodzą z prawa Unii [zob. podobnie opinia 1/09 (porozumienie ustanawiające jednolity system rozstrzygania sporów patentowych) z dnia 8 marca 2011 r., EU:C:2011:123, pkt 68, opinia 2/13

(przystąpienie Unii do EKPC) z dnia 18 grudnia 2014 r., pkt 175; a także wyrok z dnia 27 lutego 2018 r., Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, pkt 33). W szczególności kluczowym elementem tak ukształtowanego systemu sądowego jest procedura odesłania prejudycjalnego przewidziana w art. 267 TFUE, która ustanawiając dialog między poszczególnymi sądami, zwłaszcza między Trybunałem a sądami państw członkowskich, ma na celu zapewnienie jednolitej wykładni prawa Unii, umożliwiając tym samym zapewnienie jego spójności, pełnej skuteczności i autonomii oraz wreszcie szczególnego charakteru prawa ustanowionego w traktatach (opinia 2/13 (przystąpienie Unii do EKPC) z dnia 18 grudnia 2014 r., pkt 176 i przytoczone tam orzecznictwo). Wynika z tego, że prawo Unii musi być stosowane wyłącznie przez sądy upoważnione do przedstawiania pytań prejudycjalnych zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 267 TFUE.

W wyroku z dnia 21 grudnia 2023 r., C-718/21 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej przesądził, że Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018 r., poz. 3), nie jest organem niezależnym od władzy wykonawczej i ustawodawczej, a ukształtowanie Sądu Najwyższego – Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z udziałem tego organu skutkuje brakiem kompetencji Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej do wykładni prawa Unii na wniosek tak ukształtowanego Sądu, w tym w sprawach z protestów wyborczych (pkt 52, 66).

Także Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 23 listopada 2023 r. w sprawie Wałęsa przeciwko Polsce (skarga nr 50849/21) stwierdził systemowe naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności działaniem Krajowej Rady Sądownictwa i wyznaczył termin na jego usunięcie. W uzasadnieniu wyjaśnił, że przyczyną naruszenia jest przede wszystkim wydanie orzeczenia przez sąd ukształtowany z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa działającej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018 r., poz. 3).

Mając na względzie utrwalone aktualnie orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a w szczególności charakter instytucji pytań prejudycjalnych i jej fundamentalne znaczenie dla całego systemu prawnego Unii Europejskiej, Sąd Najwyższy uznał, że zawieszenie postępowania jest właściwą drogą do lojalnego uniknięcia w niniejszej sprawie naruszenia prawa. Instrukcyjne terminy k.wyb. w żadnym przypadku nie usprawiedliwiają stosowania prawa Unii z jego naruszeniem. W polskim systemie konstytucyjnym tylko ustawodawca może usunąć stwierdzoną przeszkodę procesową.

Zawieszenie postępowania z urzędu, na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. *per analogiam* w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 336 k.wyb., okazało się zatem konieczne do czasu usunięcia stwierdzonej wady procesowej.

[SOP]

[ms]